

Tekst toespraak oud-president Ronald Venetiaan tijdens openbare discussieavond NPS

“Excellenties, dames en heren,

Bij de aanvang van deze avond, wens ik te benaderen, dat u bent uitgenodigd voor een Discussie met als onderwerp: "Overleven in de huidige crisissituatie". Ik zal dus graag samen met u de discussieavond invullen. En niet als de reddende engel optreden om te vertellen hoe wij de koers stabiel moeten houden.

Koers stabiel houden

Ten eerste is het vaststellen van wisselkoersen bij wet een zaak van onze twee monetaire autoriteiten, namelijk de President van de Centrale Bank en de minister van Financiën. Ik hou er rekening mee, dat deze autoriteiten niet graag hebben, dat leken hen komen vertellen hoe zij hun werk moeten doen. Ten tweede is de hele regering, onder leiding van de president en toezicht van De Nationale Assemblee, de instantie, om met de monetaire autoriteiten wegen te zoeken naar alternatieven voor de heilige wet van vraag en aanbod die onze economie steeds wordt opgedrongen. Ten derde bepaalt het werk van deze vier instanties, apart en in combinatie, de mogelijkheden voor de individuele ingezetene, de gezinnen, bedrijven en organisaties, om invulling te geven aan hun doelstelling, hun streven en verlangens die soms de grenzen van het noodzakelijke ruim overschrijden.

Gehele gemeenschap onder druk wisselkoers

Ik hoop dat u met het voorgaande begrijpt, dat ik met het voorgaande u heb kunnen aangeven, dat de gehele gemeenschap onder druk staat van, maar tegelijk ook druk uitoefent op de wisselkoers. Ter illustratie voor wie dat nodig heeft:

- De politici in de regering, in De Nationale Assemblee en daarbuiten, oppositie en coalitie, willen allen een gezonde economie, maar willen tegelijk goed te boek staan bij een meerderheid van de huidige en toekomstige kiezers. De stappen in de programma's voor hervorming van de economie kunnen niet tijdig en grondig worden doorgevoerd.
- Ouders in gezinnen slagen er niet in te bezuinigen. Ondanks de waardevermindering van het gezinsinkomen, worden consumptie, kleding, schoeisel en recreatie niet beperkt tot het meest noodzakelijke. Meegaan met de mode en ophouden van het aanzien blijven een grote verleiding.
- Ondernemers richten de blikken op handhaven of zelfs uitbreiding van hun bedrijfsrendement en hun bedrijfsplannen. Als de omzet daalt, moeten de prijzen maar omhoog. En dan is er nog het belang van hun werknemers dat ook uit de inkomsten van het bedrijf betaald moet worden.
- Vakbondsleiders eisen nakoming van geldende overeenkomsten en verhogingen om de inflatie bij te houden. Dit ondanks hun geloof in de vernietigende werking van de spiraal van lonen en prijzen.

Voor iedereen geldt de vraag in de woorden van twee concurrenten uit de financiële sector: Is in de heersende algemene crisis stilstaan een optie, ja of nee? We horen bij deze vraag alleen de uitdrukking "stilstaan", maar helaas zijn er naast de opties stilstaan en vooruitgang ook nog de opties achteruitgang en zelfs verval, in alle aspecten van ons leven, waaronder de meest pijnlijke, gezondheid, onderwijs en steun aan sociaal zwakkeren. Levensgebieden waarvoor wachten geen optie is.

Dames en heren,

Wat pogingen betreft om orde op zaken te brengen in onze economie, zullen de huidige generaties in ons land zich de programma's herinneren van de laatste vier soorten (coalitie) regeringen, die wij hebben meegemaakt en nog meemaken. Voor de aanduiding ga ik maar uit van de politieke partij die geacht wordt de meeste invloed te hebben

uitgeoefend of nu uitoefent, op het karakter en de stijl van de betreffende coalities.

We hebben zo:

- de militaire-NDP coalities
- de NPS partijcoalities
- de NDPpartijcoalities
- de VHP partijcoalitie.

Worstelen

Ik wil in onze discussie niet het pad opgaan van het stellen van de schuldvraag, welke van vier verantwoordelijk is voor misère in dit land. De meningen daarover zullen zeker uiteenlopen. Wat we wel onder ogen moeten zien, is dat het steeds dezelfde zaken zijn waarmee we als volk worstelen:

- de beschikbaarheid van harde, vreemde valuta.
- de waarde en stabiliteit van de Surinaamse munteenheid.
- de omvang en verdien capaciteit van onze productiesectoren.
- de verdien capaciteit van de verschillende exportsectoren.
- lonen, pensioenen, prijzen, koopkracht en consumptiegedrag.
- de inkomsten en uitgaven van de Overheid.
- leningen en schulden van de Overheid.
- de verdien capaciteit van de Parastatale Bedrijven.

Al deze punten oefenen invloed uit op elkaar, in een samenspel waarin het publiek, het bedrijfsleven, de vakbeweging, de overheid en de particuliere organisaties vanuit hun belang een rol vervullen. We zien en horen deze punten luid en duidelijk dagelijks in de berichten over de wisselkoersen, de supermarktprijzen, de brandstofprijzen, de prijzen voor licht, water en gas, EBS, SWM, SLM, ons Bacovenbedrijf, AZP, RGD. Ook de Overheid, namelijk regering en DNA hebben een belang te dienen. Zij zijn er om het volk te dienen dat wil zeggen zorgen voor gezonde leef condities in ons land, voor nu, voor de middellang en voor de lange termijn. Maar zij moeten tegelijk de ogen gericht houden op hun positie bij de volgende verkiezingen.

Het IMF

Bij de pogingen om de problemen in onze economie op te lossen, zien we telkens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een rol vervullen. Geen wonder. Suriname is lid van het IMF, dat als een permanente bewaker van onze economie optreedt, terwijl vrijwel al onze economen van dezelfde leerschool komen, waar het belang van het IMF op dezelfde wijze wordt bijgebracht. Ik ben blij dat wij in ons panel straks de heren Bousaid en Tjong A Hin beschikbaar hebben om in te gaan op de wisselkoers problematiek en de problematiek van de Overheidsbegrotingen. Ook van de overige aanwezige deskundigen in de zaal verwacht ik een stevige bijdrage voor de discussie.

Hoe de partijcoalities van de NPS respectievelijk de NDP zijn omgegaan met bemoeienis van het IMF met hun structurele aanpassingsprogramma's is bekend. De vraag is hoe het de VHP partij-coalitie zal vergaan met de door hen bewust gekozen IMF-rol bij het SAP dat onder de naam HERSTELPROGRAMMA nu wordt uitgevoerd. Op het geval van de NPS partijcoalities en het IMF en op de roep om een rol van ondergetekende bij het huidige beleid, kom ik later terug.

Laat ons eerst kijken naar de bijzonderheden van de huidige periode die hebben geleid tot de gemaakte keuzes door de regering van president Chandrikapersad Santokhi.

Randdistrictjongen...

Dames en heren,

Eigenlijk praat ik als oud-president, niet graag over het beleid van de huidige regering of over de bijdrage daaraan van de individuele bewindslieden: de president, de vicepresident en de ministers. Maar, vanavond ontkom ik er niet aan om over het beleid en de hoofd bepaler daarvan iets te zeggen. Wanneer Chan het presidentschap aanvaardt, doet hij dat vanuit de verwachtingen die hij heeft gegeven zijn levenservaring. Wat dit laatste betreft mogen we optekenen:

- randdistrictsjongen
- middelbaar onderwijs

- politieacademie in Nederland
- politieman tot de rang van politiecommissaris
- lid en voorzitter Antidrugs Organisatie Cicad
- lid VHP
- minister van Justitie en Politie.
- president van de Republiek Suriname.

Persoonlijk netwerk

Vanuit deze achtergronden bouwt Chan een persoonlijk netwerk, waarvan hij niet zonder redenen gelooft, dat die van positieve invloed kunnen zijn in zijn werk als President van Suriname. In dit netwerk treffen we onder meer aan:

- de Surinaamse diaspora in het bijzonder het hindostaanse deel in Nederland
  - Nederlandse regeringskringen
  - Amerikaanse regeringskringen.
  - Indiase regeringskringen.

In het bijzonder de contacten met Nederland en de VS moeten de president hebben aangemoedigd om het noodzakelijke Herstelprogramma te koppelen aan de ondersteuning van het IMF. De NPS en ondergetekende zijn geen tegenstanders van het IMF. De periodieke evaluaties van de Surinaamse economie zijn zeer welkom. Alleen hebben de NPS coalities tijdig ingezien welke de risico's zijn van het belasten van het IMF met begeleiden van een herstelprogramma voor de Surinaamse economie met geconditioneerde financiële ondersteuning van het IMF.

Bij verschillende aanpassingsprogramma's, onder andere het SAP van de NDP coalitie, is duidelijk gebleken dat de condities van de financiële ondersteuning door het IMF vereisen:

- maatregelen die leiden tot devaluatie van de Surinaamse munteenheid
- sanering van de Overheidsbegroting waaronder afschaffing van subsidies en het afslanken van de Overheid.

De gevolgen zijn nu al merkbaar, nu al voelbaar!!!! Voelbaar in onder andere het volgende:

- algemene verhoging van de prijzen van goederen en diensten

- waardevermindering van spaartegoeden
- toename van de verarming van gezinnen
- instorting van stichtingen
- terugval van het bedrijfsleven tot liquidatie van verschillende bedrijven
- de roep om opvang van de medewerkers die afvloeien van bedrijven en stichtingen terwijl het herstelprogramma uitzielt naar de opvang van uittredende ambtenaren door het bedrijfsleven.

De ervaring is dat veel van de klappen die de samenleving nu incasseert, onherstelbaar zijn. En als extra klap geldt, dat als de regering moet afwijken van het afgesproken tijdschema, het IMF de pas inhoudt ten aanzien van de overeengekomen financiële ondersteuning van het programma. De regering geeft met eigen middelen en met schenkingen en leningen hier en daar enige financiële ondersteuning aan de financieel zwakste groepen in de gemeenschap.

Geen rooskleurig beeld

Maar al bij al, heb ik u geen rooskleurig beeld kunnen schetsen. Echter, wij hebben ook de ervaring dat het mogelijk is om met een aanpassingsprogramma, de weg terug te vinden naar een evenwichtige situatie in onze economie. Helaas zonder automatisch herstel van alle geleden schade, bijvoorbeeld aan spaargelden en pensioenen. De regering zal moeten zorgen voor opvang, vooral ook van de gepensioneerden in de particuliere sector.

Met Chan Santokhi heb ik al veel aspecten van het beleid doorgesproken. Niet nu. Maar in zijn voorbereidingstijd als president-elect. Nu als president heeft hij niet de aanwezigheid van een voorganger nodig op zijn kabinet. Wat hij nu nodig heeft, is een volk dat hem niet in de steek laat nu hij moeilijke keuzes moet maken. Hij moet zijn fouten wel corrigeren, maar WIJ hebben hem als trekker gekozen om ons voor te gaan in wat vooraf een zware job mocht heten. Ik zeg niet dat die keuze moet zijn het IMF vaarwel zeggen. Integendeel moet nu blijken of de landen in zijn netwerk de rol die hij verwacht, zullen spelen bij de aangekondigde heronderhandeling van het Herstelprogramma met het IMF.

Zal het IMF oor hebben voor de boodschap over de nood waarin het Volk verkeert? Het is van belang nu wel de geleende en eigen financiële middelen niet te laten verdampen bij nieuwe afspraken met het IMF.

Dames en heren,

U zult misschien niet erg blij zijn met wat ik u heb moeten voorhouden. Maar ik moet nu wel tegen u zeggen: Ik dank u, om zo plaats te maken voor de panelleden en voor de aanwezigen die een bijdrage willen leveren in de Discussieavond waarvoor ze gekomen zijn.

Dus Dames en Heren

Ik dank u"